

הכנסת

הכנסת העשרים-וחמש מושב שני

פרוטוקול מס' 436
מישיבת ועדת הכספים
יום שני, ט' בתמוז התשפ"ד (15 ביולי 2024), שעה 12:20

סדר היום:

הצעה דחופה לסדר היום בנושא: "הריבית על יתרה שלילית בחשבונות עו"ש ממשיכה לטפס – הבנקים מחמירים את התנאים", של חברי הכנסת ינון אזולאי, משה רוט ואחמד טיבי

נכחו:

חברי הוועדה:

משה גפני – היו"ר
ולדימיר בליאק
אימאן ח'טיב יאסין
אחמד טיבי
סימון מושיאשוילי
חמד עמאר
אורית פרקש הכהן

חברי הכנסת:

משה רוט

מוזמנים:

אוהד מרדכי	–	רפרנט פיננסים, אגף תקציבים, משרד האוצר
איל שפירא	–	מנהל תחום בכיר תכנון ומדיניות, רשות התחרות
עומר רחמים	–	יועץ שר האוצר
נועה גרנות	–	הפיקוח על הבנקים – אגף מדיניות והסדרה, בנק ישראל
רויטל קיסר סטויה	–	יחידת ההסדרה, הפיקוח על הבנקים, בנק ישראל
טיבי רבינוביץ	–	מנהל קשרי חוץ, איגוד הבנקים בישראל
גלי כספרי	–	מנהלת המחקר, איגוד הבנקים בישראל
יעל שכטר-סיטמן	–	לוביסטית ציבורית, לובי 99
משה קאשי	–	מנהל תחום פיננסים, לובי 99

ייעוץ משפטי:

אדוה מבורך

סגנית מנהל הוועדה:

ליאת קרפטי

רישום פרלמנטרי:

ירון קוונשטוק

רשימת הנוכחים על תואריהם מבוססת על המידע שהוזן במערכת המוזמנים הממוחשבת. ייתכנו אי-דיוקים והשמטות.

הצעה דחופה לסדר היום בנושא: "הריבית על יתרה שלילית בחשבונות עו"ש ממשיכה לטפס – הבנקים מחמירים את התנאים"**היו"ר משה גפני:**

אני ממשיך את הישיבה. אני מבקש להודיע רק שמחר, בעזרת השם, בשעה 13:00 יש הצעה לדיון מהיר בנושא: פג תוקף המענקים למפונים ולעובדים שנשארו בצפון, שהביאו לי כמה חברי כנסת, ובראשם ולדימיר בליאק. לאחר שדיברתי עם משרד האוצר ועם יוראי, היות שאמורה להתקבל החלטה, או שהתקבלה כבר החלטה, שממשיכים את המענקים למפונים ולעובדים שנשארו בצפון, אז אני ביקשתי לשים את זה מחר רבע שעה. זה לא דיון על כל הצפון, זה לא המשך הדיון שהיה בשבוע שעבר, אלא אני מבקש שהוא יבוא לכאן ויודיע באופן פורמלי, שאכן המענקים למפונים - - -

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

אכן תהינו למה זה רבע שעה כשראינו את בסדר-היום.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

לכמה זמן המשיכו את זה?

היו"ר משה גפני:

נדמה לי חודשיים. או שאפילו עד סוף השנה, אני חושב. לא משנה, הוא יבוא לפה מחר, שיגיד, נשמע אותו. אני לא רציתי שזה יישאר שהוא אומר לי בטלפון ואני אומר את זה לוועדה.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

מי יגיע?

היו"ר משה גפני:

יוראי. אני ביקשתי שהוא יבוא להגיד את זה לוועדה. ולכן זה רבע שעה, כדי לתת תוקף לאמירה הזאת.

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום בנושא: הריבית על יתרה שלילית בחשבונות עו"ש ממשיכה לטפס – הבנקים מחמירים את התנאים, של חברי הכנסת ינון אזולאי, משה רוט ואחמד טיבי – אף אחד מהם לא נמצא?

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

אני חושב שינון בוועדת הכלכלה. יש שם דיון בהצעת חוק שהוא הגיש.

היו"ר משה גפני:

טוב. זה לא הצעת חוק. בכלכלה?

קריאה:

זו הצעה לסדר-היום.

היו"ר משה גפני:

אה, עומר, אני חיכיתי לך. עומר רחמים, היועץ של שר האוצר, היום האחרון - - -

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

אה, היום זה היום האחרון?

עומר רחמים:

היום היום האחרון.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

- - - סיימת את העבודה. הפתעת אותי שנכנסת.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

אז אתה משחרר כסף לכבוד יומך האחרון?

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

לא, ולדימיר, הוא הביא עוגה. הוא הביא כיבוד קל היום.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

כיבוד קל. אם תהפכו אותו, אגורה לא נופלת.

היו"ר משה גפני:

תראה לאיזה התרגשות אתה גורם. עומר – זה היום האחרון שלו כאן בעבודה. אני רוצה לשבח אותו. אני חושב שהקשר שהוא יצר בין שר האוצר לבין ועדת הכספים הביא לעבודה מקצועית, טובה, וגם בין אדם לחברו הייתה טובה. דיבר עם כולם – אופוזיציה, קואליציה. אני מצטער שאתה הולך למועצת יש"ע. אני הייתי מעדיף שתבוא אלינו.

עומר רחמים:

יש לי מקום בדגל התורה?

היו"ר משה גפני:

כן.

עומר רחמים:

זה חידוש מרענן.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

אני גם רוצה להגיד.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

אבל זה בלי פריימריז. יש גבול.

היו"ר משה גפני:

אני מברך אותך על כל מה שתעשה, שתצליח. שהקדוש ברוך הוא יהיה בעזרך, שיהיה לך סייעתא דשמיא. אני מאוד נהניתי מהעבודה איתך, ואני שמח על כך. ובעזרת השם, תחזור. בסוף ההחלטות הן לא במועצת יש"ע אלא פה. שיהיה לך בהצלחה. ולדימיר, כן.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

אני לא בטוח שיש לך מקום ביש עתיד.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

מה, באתם להציע מקומות עכשיו?

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

יש לי יחסים – איך נגדיר אותם? – מורכבים עם שר האוצר. אבל אני חושב שלמרות זאת הצלחנו לעבוד ביחד, עם כל עם כל הפערים ועם כל חילוקי הדעות, לשתף פעולה במקומות מסוימים וגם להגיע להחלטות. הצלחת ליצור סביבת עבודה מאוד נעימה. לי באופן אישי אתה תחסר פה, אבל אני מקווה שעוד נעבוד ביחד בעתיד. שיהיה המון בהצלחה.

היו"ר משה גפני:

תודה רבה.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

אני גם רוצה לאחל לו בהצלחה. איפה שתגיע, שיהיה לך רק בהצלחה.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

המון הצלחה. באמת, הבין-אדם לחברו שלו, כמו שהיושב-ראש ציין, יישר כוח.

היו"ר משה גפני:

בבקשה.

עומר רחמים:

הרב גפני, קודם כול תודה רבה. אני מעריך שעוד ניפגש פה עוד בקדנציה הזאת בכובעים אחרים, אולי אפילו במרחבי הסכמה. רציתי להגיד לך תודה רבה. אני חושב שאתה מביא לבית הזה הרבה מאוד ניסיון, והיכולת שלך, ולמדתי מזה הרבה, להוביל פה מהלכים מורכבים ומסובכים, גם בשותפות וגם עם הרבה ניסיון ונחת זה דבר שאני למדתי ממנו הרבה. השתדלתי לייצג את עמדת שר האוצר ואת האינטרס, כמו שהבנתי אותו, את מה שטוב למדינת ישראל טוב למדינת ישראל.

אני חושב שעשינו פה, כמו שאמר ולדי, הרבה מאוד דברים טובים. אני יכול למנות כמה דברים טובים שעשינו פה. ועשינו את זה בתקופה מאוד מאוד מורכבת של מלחמה. ועדת הכספים הזאת, ולדי, היא שיאנית העברת התקציבים. העברנו ארבעה תקציבים בפחות משנתיים.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

אני לא בטוח שזה לשבחנו.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

לא, אבל זו עובדה.

היו"ר משה גפני:

זו עובדה נכונה, אבל אנחנו לא מתגאים בה.

עומר רחמים:

כעבודה של ועדה זו עבודה קשה, כולנו מכירים. אז להגיד לכם תודה רבה על העבודה המשותפת וההזדמנות, ובעזרת השם עוד ניפגש. תודה רבה.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

מי מחליף אותך?

עומר רחמים:

ברק. הוא פה.

היו"ר משה גפני:

קודם כול אני מודה לך על הדברים החמים שאמרת. למה התכוונת כשאמרת שניפגש פה בכובעים אחרים?

עומר רחמים:

למה שהתכוונת כשאמרת שיש לי מקום בדגל התורה.

קריאה:

אתם ממשיכים עם הרוח החיובית גם להמשך הישיבה או שזה נגמר?

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

לא.

היו"ר משה גפני:

אני עוד לא יודע מה עם המשך הישיבה. הבנקים רוצים לברך אותך.

עומר רחמים:

אני בטוח.

היו"ר משה גפני:

תודה רבה.

טיבי רבינוביץ:

הצלחת לקחת מאיתנו 2.5 מיליארד.

עומר רחמים:

זכות גדולה.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

אני לא יודע כמה לעזוב את הכנסת וללכת למועצת יש"ע - - - חיובית.

היו"ר משה גפני:

מה עם משה רוט?

ליאת קרפטי:

הודעתי גם לטיבי, לינון אזולאי. שלושתם לא - - -

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

- - - גם אם לא מגיעים המציעים, או שאתה מציע לדחות - - -

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

לא, נקיים.

היו"ר משה גפני:

לא, נקיים את הדיון.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

הבנקים הגיעו. זה עלה להם הרבה כסף להגיע לכאן.

קריאה:

תחבורה ציבורית.

היו"ר משה גפני:

החברים הגישו הצעה דחופה לסדר-היום. הם לא פה, כל אחד נמצא בוועדה אחרת. והנושא הוא הריבית על יתרה שלילית בחשבונות עו"ש ממשיכה לטפס – הבנקים מחמירים את התנאים. נתחיל בבנקים.

גלי כספרי:

אני מנהלת מחלקת מחקר באיגוד הבנקים. גם לבנקים אין אינטרס שהלקוחות יהיו ביתרת חובה. קודם כול מבחינת הבנק מדובר באשראי הכי פחות טוב – אין מועד פירעון, אין החזרים חודשיים, ומבחינת ניהול הנזילות וניהול הסיכונים זה האשראי הכי בעייתי. מעבר לזה, במקרים מסוימים מינוס כרוני של לקוח מחייב את הבנק לבצע הפרשות להפסדי אשראי. ההפרשות האלה מיתרגמות לירידה מהירה בשורת הרווח ובהון העצמי. לכן גם לבנק אין אינטרס שהלקוח יהיה ביתרת חובה.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

את זה לא הבנתי. את יכולה לחזור על זה עוד פעם?

גלי כספרי:

כן. מינוס כרוני של לקוח במקרים מסוימים גורם לזה שהבנק צריך לבצע הפרשות להפסדי אשראי.

היו"ר משה גפני:

אנחנו קצת מתבלבלים, שאת כנראה הכנת את זה קודם. האם זה נכון שהריבית על יתרה שלילית

- - -

היו"ר משה גפני:

אני מייד מגיעה לזה, אדוני.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

היא מסבירה כמה הבנק מפסיד בגלל שאנשים במינוס.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

לא כמה הוא מפסיד, כמה לא נוח לו.

היו"ר משה גפני:

היא אמרה גם כמה הוא מפסיד.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

לא, היא אמרה שמפסידים.

היו"ר משה גפני:

היא אמרה גם מפסידים. וגם לא נוח.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

כל מילה שהיא אומרת אני שומע. נכון שאני לא מבין כל מילה שאת אומרת, אבל לפחות אני שומע.

גלי כספרי:

תודה.

היו"ר משה גפני:

בבקשה. זה נכון או לא נכון?

גלי כספרי:

אני מייד מגיעה לזה, אדוני.

היו"ר משה גפני:

בבקשה.

גלי כספרי:

כאמור, החובות האלה עלולים להתרגם להפסדי אשראי. וזה בא לידי ביטוי בשורת הרווח ובהון העצמי. מעבר לזה, חשבון שנמצא במינוס יוצר גם קושי תפעולי. ההתקרבות לקצה של המסגרת מחייבת את הבנק לנטר ולשמור על החשבון הזה באופן הדוק יותר, וכתוצאה מכך כמובן שללקוח זה בעייתי, אבל גם לבנק החשבון הזה הוא פחות כדאי. לכן בנקים מעודדים לקוחות לסגור את המינוס ולקחת כנגד זה הלוואה, שהיא בתנאים טובים יותר, גם ללקוח וגם מבחינת הבנק מדובר במוצר טוב יותר.

בנקודת הזמן הנוכחית גם חשוב לציין שבמסגרת מתווה חרבות ברזל, מתווה של בנק ישראל שיצא מייד בסמוך לאחר המלחמה, מאות אלפי לקוחות שנמנים עם המעגל הראשון מקבלים את יתרת האוברדרפט עד 10,000 שקלים ללא ריבית. מדובר בחיילי מילואים, מדובר בתושבים שפנו מהצפון ומהדרום, מדובר במשפחות של נפגעים, מדובר בשורדי הנובה והמסיבות הנוספות בדרום. זה מאות אלפי לקוחות שמקבלים כל חודש עד 10,000 שקל אוברדרפט ללא ריבית. המתווה הזה רק לפני שבועיים הוארך בעוד שלושה חודשים עד סוף ספטמבר, מה שאומר שזה תכף יהיה שנה מתחילת המלחמה.

לסיום, קצת השוואה לחו"ל, הריביות המקבילות בחו"ל על האוברדרפט והשוואה לישראל. בבריטניה, לפי אתר הבנק המרכזי, הריבית הממוצעת על אוברדרפט כיום עומדת על 22.6%; בקנדה – 21%; UBS, הבנק הגדול בשווייץ ואחד הגדולים בעולם – 14%; דויטשה בנק – בין 13.5% ל-15%. בישראל הריבית בשנה האחרונה נמצאת ברצועה של בין 10.5% לבין 12.5%, ואנחנו נמצאים עכשיו באותה רצועה. תודה.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

כמה הוא מקבל על היתרה?

גלי כספרי:

בין 10.5% ל-12.5%.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

על המינוס.

גלי כספרי:

על המינוס.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

התכוונתי על היתרה. בן אדם שנמצא ביתרה בבנק - - -

גלי כספרי:

יתרת זכות אתה מתכוון?

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

כן.

גלי כספרי:

אין לי כרגע את הנתון פה. ריביות זכות לא משקפות את הסיכון של הלקוח, זה ריבית זכות על יתרת עו"ש.

היו"ר משה גפני:

תכף נברר את זה.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

היא דיברה על זה שכשאתה במינוס בבריטניה אתה משלם 22%, קנדה 21%, ונתנה כל מיני דוגמאות. ואמרה שבישראל בין 10% ל-12%. כמה בריטניה - - -

היו"ר משה גפני:

נותנת על יתרת זכות.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

על יתרת זכות כמה את מקבלת? כמה אחוז?

גלי כספרי:

אין לי את הנתון פה על יתרות זכות של בריטניה.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

אז למה לא הבאת השוואה? כשאת רוצה להביא השוואה - - -

גלי כספרי:

אבל בכל עולם הפיקדונות - - -

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

אני לא מדבר על פיקדון, אני מדבר כשיש לך יתרת זכות בחשבון. בבריטניה אתה מקבל ריבית על זה, אתה מקבל כסף, בישראל אתה לא מקבל כסף.

גלי כספרי:

אני לא יודעת, אדוני.

היו"ר משה גפני:

אבל זאת השאלה המרכזית כאן.

טיבי רבינוביץ:

לא, דיברתם על אוברדרפט. זה מה שכתוב בהצעה לסדר-היום.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

את אחראית על המחקר בבנקים. צריך להיות לך את הנתון הזה.

היו"ר משה גפני:

בסדר. חבר הכנסת משה רוט, אתה אחד ממציעי ההצעה לסדר-היום.

משה רוט (יהדות התורה):

תודה רבה. קודם כול אני רוצה להצטרף לקצה הדברים שהוא אמר ורק להרחיב עליהם. אנחנו צריכים להסתכל כמובן, כמו תמיד, ואני סומך על כבוד היושב-ראש לא רק שהוא יודע את זה אלא גם שיעשה את זה, על המגוון של הדברים, האפשרויות שיש ללקוח. זאת אומרת, זה גם העמלות, וזו גם הריבית הגבוהה שהוא מקבל, וגם איזו אפשרות יש לו להימנע מהריבית הזו? ואני כבר לא מדבר שיש גם עניין של תנודת הכסף. לא תמיד אפשר להשוות את זה ל-UBS, כשעל המטבע בעצמו יש לו גידול ויש לו רווח על המטבע עצמו. בסך הכול בסוף היום הבנקים יוצאים עם רווח, כי אנחנו נותנים להם את האפשרות הזאת להרוויח על חשבון הלקוחות מעל ומעבר.

אם היית אומר לי: אוקיי, ביזנס זה ביזנס – אז בבקשה, תפתח את זה לתחרות אמיתית. אני רוצה לראות שיהיו 20 בנקים בישראל, 30 בנקים בישראל, 50 בנקים. תן אפשרות. אז ממילא בו נראה אז. יבוא בנק אחד ויגיד: יש תחרות, אני נותן ריבית נמוכה יותר, עמלות פחותות יותר. ואז אני יודע שזה לטובת האזרח. אבל אם מגינים על הבנקים ונותנים להם קרטל, אז בוודאי שיחזיקו למקסימום שיכולים.

היו"ר משה גפני:

לכן מה אתה מציע?

משה רוט (יהדות התורה):

אחת משתי האפשרויות: או שאנחנו מגבילים את הבנקים באופן אמיתי בשני הפרמטרים האלה – חייבים לתת ריבית לכסף הנזיל שנמצא בעובר ושב. זה דבר אחד. לצמצם את העמלות לסכום האמיתי לפי היחס של העלויות וכו'. זו אפשרות אחת, זו האפשרות המועדפת. והאפשרות השנייה – אגב, אפשר לעשות גם את שתייהן, אין סתירה – לפתוח את השוק לתחרות אמיתית. רק שזה פתרון לטווח הארוך. פתרון לטווח קצר זה מגבלה על הריבית, עמלות על הסט כולו, ולתת ריבית לעובר ושב. הדבר הזה הוא פסול. לגבי סכומים, מדובר על מעל 300 מיליארד שקל של הציבור, שנמצא בבנקים בעובר ושב. אני לא רוצה להגיד מעל 350, אבל זה קרוב ל-350 מיליארד שקל. זאת אומרת שהבנק מקבל מתנה של 340 מיליארד שקל.

היו"ר משה גפני:

אתם ממש עשירים.

משה רוט (יהדות התורה):

לא סתם עשירים. אני בעד עשירים, אבל אני לא רוצה שינצלו את האזרח הקטן.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

אתה מופתע?

משה רוט (יהדות התורה):

לסיום, חבר הכנסת גפני, אני רוצה להגיד משהו אישי, אבל זה כולל את כל הוועדה. האזרח הקטן מכיר את חבר הכנסת גפני. יש הרבה אנשים שנולדו אחרי שאתה נכנסת לוועדת הכספים. הרבה.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

הרבה מאוד.

משה רוט (יהדות התורה):

רבע מהמדינה.

היו"ר משה גפני:

נו, אז מה אתה - - -

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

מה הפואנטה?

היו"ר משה גפני:

בדיוק.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

לא, אני חושב שהוא טועה, זו ועדת גפני, לא ועדת הכספים.

היו"ר משה גפני:

לא, זו ועדת הכספים. אני פה זמני.

משה רוט (יהדות התורה):

הרבה אנשים אומרים לי את זה: לאזרח הקטן אין את הקול, אין את ה-voice. חבר הכנסת גפני, ציבור גדול מסתמך עליך, שתעמוד על זה - - -

היו"ר משה גפני:

הוא יכול להסתמך. אתה כמה דיונים קיימנו על הבנקים? הוא רואה אותי הוא עובר מדרכה.

משה רוט (יהדות התורה):

שיעבור מדרכה, שיוציא את הפנקס-צ'קים.

היו"ר משה גפני :

תודה רבה. חבר הכנסת אחמד טיבי.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל) :

תודה, מכובדי היושב-ראש. ובכן, היה חשוב להביא את ההצעה הדחופה הזאת, יחד עם חברים אחרים, לגבי הריבית על המינוס בחשבונות העו"ש, שממשיכה לטפס. אגב, על פי הפרסום בגלובס, בנק דיסקונט הוא הבנק האחרון שעדכן כלפי מעלה את הריבית המקסימלית שהוא גובה על חלק ממדרגות המינוס של לקוחותיו. למשל, עבור אחד הלקוחות עלתה הריבית המקסימלית במדרגה הראשונה ב-0.5% ל-12%, ריבית פריים פלוס 6%. במדרגה השנייה העלייה הייתה של 2.5%.

היו"ר משה גפני :

זה נכון מה שהתפרסם? תכף נגיע אליכם.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל) :

בדרך כלל גלובס עיתון אמין במה שהוא מפרסם. מהלך דומה ביצע בנק לאומי בחודש אפריל, עם עדכון כלפי מעלה של תוספת הסיכון המרבית, הן במדרגה הראשונה והן השנייה, כך שהריבית המקסימלית במדרגה הראשונה עומדת כעת על 14.4%.

העלאת הריביות, כבוד היושב-ראש, רבותיי חברי הכנסת, על המינוס מהווה הכבדה נוספת על לקוחות רבים, שכבר היום נמצאים במצב כלכלי קשה. נראה כי הבנקים, לצערי הרב, ממשיכים לנצל את הריבית הגבוהה כדי להגדיל את ההכנסות והרווחים על חשבון הלקוחות, דווקא החלשים-יותר. נדמה לי שאין העלאה כזאת של ריביות כאשר יש עודף בחשבונות. אין סימטריה.

היו"ר משה גפני :

על יתרת זכות.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל) :

על יתרת זכות אין. למה להכביד על הבנקים ביתרת זכות?

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל) :

ולכן ועדת הכספים נדרשת גם לדון וגם לפנות אל הבנקים. זה לא יכול להימשך ככה, העומס הוא גדול מדיי על הציבור.

חמד עמאר (ישראל ביתנו) :

אדוני היושב-ראש, אני חייב לשאול אותם שאלה.

היו"ר משה גפני :

רגע, אבל לפני זה, אתה מייצג את ינון אזולאי, הוא בחוץ וביטחון. חמד, קודם שהוא יגיד.

חמד עמאר (ישראל ביתנו) :

אני יכול להגיד לו לא? הוא שכן שלי בקריית אתא.

סימון מושיאשוילי (ש"ס) :

אדוני היושב-ראש, תודה רבה. יישר כוח ליוזמים. אנחנו יודעים שאנחנו במצב לא פשוט, במיוחד מיום ה-7 באוקטובר. המדינה – צפון, דרום – נכנסה לסחרור כאן. אנחנו יודעים את הקושי שהציבור נמצא בו, ואנחנו שומעים גם את המעסיקים וגם את העצמאים, אז ממילא שזה משליך על כל הציבור.

אני שמעתי את הגברת קודם, הבנקים הם מפזר הסיכון הכי טוב שיש היום בשוק. כמובן, לא נשכח את חברות הביטוח, אבל הם יודעים מה טוב להם יותר ומה טוב להם פחות. ולמרות זאת, יש את המושג הזה שנקרא מינוס, יתרת חוב לכל מי שנמצא במינוס שם. אני חושב שיואלו הבנקים בתקופה זו – הגברת שם ציינה קודם שהם הולכים לקראת המילואימניקים ביתרת החוב, במינוס שהם נמצאים בו. אז אני חושב שלא רק לקראת המילואימניקים, עדיף וחובה עלינו, בשביל אולי להוציא את אותן משפחות שנמצאות באותו מינוס, מאותו מעגל לא קל – ההלוואות שהם לוקחים, ובגללן הריביות מגיעות לסכומים לא נמוכים – אולי להוציא אותם מהמעגל הזה, להוריד את הריביות האלה.

תראי, יש את האינטרס של הבנקים, שהם טוענים כל הזמן, כמו ששמענו כרגע, שההלוואות האלה לא טובות להם. תנו יד.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

לא ההלוואות, המינוס לא טוב להם. ההלוואות טובות.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

כן, המינוס לא טוב להם.

היו"ר משה גפני:

טוב. תכף נברר את זה.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

אז אולי תנו יד לאותן משפחות לצאת מאותו מעגל. אם יש אינטרס משותף אני לא רואה מה מפריע לכם.

היו"ר משה גפני:

רק אל תיסחף עם האינטרס המשותף.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

כן, כן. בסדר. לבוא לקראת.

היו"ר משה גפני:

תודה רבה. חמד.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני רוצה להודות לכל אלה שהביאו את הדיון היום לוועדה. זה דיון מאוד חשוב. אנחנו בתקופה מאוד מאוד קשה, ושמעתי שהבנקים נותנים למילואימניקים, למפונים, לנפגעי נובה עד 10,000 שקל ללא ריבית. אבל לא רק אלה שהם במצב קשה ומגיע להם. אבל מדינת ישראל היום עוברת תקופה מאוד קשה. אם ניקח את הצפון, כל הצפון נפגע היום. וניקח את כל מדינת ישראל, כל העסקים במדינת ישראל נפגעו.

לכן לבוא בתקופה הזאת ולהעלות את הריבית, ולהגיע ל-13% ו-14%, זה בלתי נתפס מצד הבנקים, כי אתם הייתם כאן אצלנו בוועדה כשהעברנו את התקציב, ואתה אומר: לקחתם מאיתנו 2.5 מיליארד שקל – אף אחד לא לקח ממך 2.5 מיליארד שקל. ואתם רוצים לבוא ולעזור, זה לבוא ולעזור לכל התקופה הזאת, מה שקורה במדינת ישראל.

ויחידת המחקר של הבנקים, כשאת מביאה נתון, אני חושב שאת יודעת את כל הנתונים שגם שאלתי עליהם – על יתרת זכות באנגליה אני בטוח שאת יודעת, כי אם את מביאה לי כמה לוקחים ריבית שם, בטח הסתכלת גם כמה משלמים על יתרת זכות.

ואני רוצה להגיד לך, אני קיבלתי את זה גם מאנשים שעבדו בבנקים, שאותו הערבי שגר בסחי'נין משלם יותר ריבית על הלוואה, משלם יותר ריבית על מינוס, מאשר מישהו שגר בקריית אתא. האם זה נכון? ואני שאלתי את זה, ותמיד התחמקתם מהתשובה, ואני יודע שזה נכון. אני רוצה להבין לא רק למה זה כן, למה אותו ערבי שגר בסחי'נין ישלם יותר ריבית גם על המינוס וגם על ההלוואה.

היו"ר משה גפני:

תודה רבה.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

אני קראתי בדיוק ההפך, שאחד שיש לו יתרת זכות, והוא מפקיד כספים במרכז הארץ, הוא מקבל רווח גבוה יותר מאחד שבפריפריה, על אותו סכום.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

יש מצב.

היו"ר משה גפני:

טוב. אני מבקש לדעת, בנק ישראל, מי נמצא?

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

האם זה נכון, המנכ"לית?

היו"ר משה גפני:

דקה, לפני זה, אני ישבתי עם המפקח על הבנקים, המפקח הקודם. היו פה דיונים שהתנהלו כמה וכמה פעמים, לבקש מכם שתתערבו בעניין הזה של הריבית שמקבלים על הפקדות, בגלל שהפער הוא פער עצום.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

גם בהפקדות במגזר הערבי מקבלים פחות.

היו"ר משה גפני:

רגע, תכף נברר את הנקודה הזאת. אבל קודם כול אני מדבר כללית. כללית תמונת המצב היא שאם אני עוזב את הכנסת, הדבר הראשון שאני הולך לעשות זה לעבוד בבנק. אין סקטור כזה במדינה. מרוויחים כסף בסדרי גודל שאי-אפשר לתאר אותם. על חשבון מי? על חשבון מי לוקחים 14% על יתרת חובה? אז אם הייתם אומרים: אנחנו מגבילים אותם, את הבנקים – זה התפקיד שלכם. ואתם אומרים שעל הפיקדון יצטרכו לתת יותר רווח. וכאשר יש העלאה כזאת של מישהו שנמצא ביתרת חובה, להגביל אותו באחוזים האלה, אני מבין. אתם עומדים מהצד כאילו אתם יושבים על הטריבונו וצופים במה שנעשה על המגרש. זה פשוט לא בסדר. בנק ישראל – התפקיד שלו זה לשמור עלינו. האם זה נכון או לא? אחרי זה אני רוצה לשאול לגבי הנושא הזה של הציבור הערבי. כן, אחמד.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

אפרופו מה שחמד אמר, במרץ 2023 אני העליתי את הנושא הזה כאן בוועדת הכספים. המשרוקית בגלובס בדקו את הדברים שלי. אמרתי שהריבית שנגבית מלווים בחברה הערבית, אנשים שמקבלים הלוואה, היא גבוהה ב-1% מאנשים שמקבלים הלוואות ביישוב יהודי. גלובס במשרוקית המצוינת בדק, והתוצאה היא: "בשורה התחתונה: דבריו של טיבי נכונים" – טיבי אני, לא אתה – "על פי נתוני בנק ישראל בשנת 2020 עמדה הריבית המשוקללת על הלוואות צרכניות ביישוב ערבי על 5.87%, לעומת 4.68% ביישוב יהודי, פער של כ-1.2%". אפילו בריביות אתם העם הנבחר.

עם נבחר? זו בושה.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

בריביות בבנקים אנחנו אוכלים אותה.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

אתה יודע למה זה מביא, אדוני היושב-ראש? קודם קיבלתי פרסומת: "חריגה ממסגרת האשראי בבנק תגרום לכם לשלם ריבית גבוהה, הורדת דירוג אשראי וכו'. קבלו עכשיו הלוואה מחוץ למסגרת בפריסה ארוכה בהוראת קבע". לשם זה מוביל, ומשם לפי פחת הדרך מאוד קצרה.

היו"ר משה גפני:

רק הערה אחת, אני לא רוצה שמה שחבר הכנסת טיבי אמר יישאר בפרוטוקול. אני רוצה תשובה לשאלה הזאת שנשאלה גם על ידי חמד עמאר, וגם מה שחבר הכנסת טיבי שאל קודם. אבל אני חייב להגיד לפרוטוקול: העם הנבחר זה לא לקחת את הציבור הערבי ולגבות ממנו יותר ריבית. העם הנבחר זה לקחת על עצמך, אתה מקבל על עצמך חובות, מה שאחר לא לוקח. זה עם נבחר. אבל שאתה תהיה זה שגובה מהערבים יותר כסף? זה פשוט נגד היהדות, באופן מוחלט. מה פתאום הערבי צריך לשלם יותר ריבית מאשר היהודי? למה בגליל, בצפון, ביישובים דרוזים או ביישובים ערבים צריך לשלם יותר ממה שמשלמים בתל אביב או ברמת גן? אני רוצה תשובה לשאלה הזאת. בבקשה.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

לא להתעמק בביטוי "עם נבחר" כי יכול להיות שזה בעייתי.

רויטל קיסר סטויה:

קודם כול צוהריים טובים. אני סגנית המפקח על הבנקים, ואני אתייחס לכמה סוגיות ששמתם. קודם כול על המינוס בעו"ש. אני חושבת שהדבר הראשון זה תמונת המצב והמספרים, כי שאלתם על המספרים. וכבודו, עד 30 ביוני אנחנו היינו צריכים להעביר לוועדה פילוח של הריביות של כל מוצרי האשראי, לרבות ברמת הבנק הבודד, ואנחנו העברנו. אז אני חושבת שגם אפשר לראות שם את הנתונים, אבל אני חושבת שנכון שניישר קו.

ואני גם שמה נקודת מוצא, כדי שגם באמת נראה מה קרה. אני מדברת על בערך לפני שנה. לפני שנה סך הכול המינוס בעו"ש של משקי הבית – אנחנו מדברים רק על משקי בית – היה כ-10.5 מיליארד שקל. נכון לעכשיו, סוף מאי 2024, 9.5 מיליארד ₪. זה סדר הגודל של המינוס בעו"ש.

אם אנחנו מדברים על ריביות – ריביות ברמת כלל המערכת הבנקאית, אחר כך יש גם פה פילוח ברמת הבנקים הבודדים – לפני כשנה זה עמד על סדר גודל של 12.3%.

היו"ר משה גפני:

12% ממה?

רויטל קיסר סטויה:

12% ריבית על מינוס בעו"ש. זה היה לפני שנה.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

12.5% ביוני 2023.

רויטל קיסר סטויה:

12.3% ביולי 2023. והכול יש גם בדיווח שאנחנו העברנו. בדצמבר 2023 זה ירד ל-11%, באפריל 2024 זה ירד ל-10.6%, וביוני 2024 זה עלה ל-12%. זאת אומרת שקודם כול מבחינת התזרים, אנחנו פחות או יותר במצב לפני שנה. מה היה לפני שנה? לפני שנה הנגיד והמפקח זימנו את המערכת הבנקאית, את כל אחד מהבנקים, ושמו להם בקשה לצעדים בכמה מישורים: אחד, מינוס בעו"ש; שניים, נטל החוב; שלוש, פלוס בעו"ש; וארבע, כל מה שקשור לתמסורת והסטה. חלק מהירידה שראינו במהלך השנה – כמו

שאמרתי, 12 ירד ל-11, ירד ל-10.5, ועכשיו מתחיל לטפס – זה בעקבות הצעדים שהבנקים עשו. הם הקפואו מדרגות ריבית, הורידו מדרגות ריבית, קיזזו ריבית של פלוס ומינוס.

היו"ר משה גפני:

מה הם הסבירו לנגיד ולמפקח על הבנקים? למה הריבית כל כך גבוהה כאשר יש יתרת חובה?

רויטל קיסר סטויה:

רגע, ברשותך, כבודו, אני רק אומרת, שקודם כול הריבית לא במגמת טיפוס. לפחות בנתונים אנחנו מדברים על 9.5 מיליארד שקל מינוס בעו"ש. בממוצע למשק בית יש 5,000 שקל מינוס בעו"ש. בממוצע. הריבית ירדה, בין היתר, בגלל כל ההטבות שהבנקים נתנו, וחלק מההטבות פג תוקפן. יש עדיין הטבות שקיימות, כולל המתווים שדיברתם על מינוס 10,000 לא רק למילואימניקים. אז זה רגע מבחינת תמונת המצב. זה אחד. כבודו וחברי הוועדה, יש בדיווח שאנחנו העברנו, גם ברמת הבנק הבודד, אם אנחנו מסתכלים על הבנקים, אני, חלילה, לא - - -

היו"ר משה גפני:

בסדר, אנחנו נפיץ את זה בין חברי הוועדה. אבל יותר חשוב לנו העיקרון. העיקרון – מה אמרו מנהלי הבנקים שנפגשו עם הנגיד ושנפגשו עם המפקח על הבנקים? מה הם אמרו? למה ביתרת חובה הריבית שמשלמים כל כך גבוהה?

רויטל קיסר סטויה:

אני מחלקת את זה לשתיים: יש הבדל בין לדבר על רמת הריבית, שברור שכשריבית בנק ישראל עולה אז הריבית על האשראי והריבית על המינוס עולה. אבל מצד שני, יש את כל הצעדים שאנחנו עשינו מול המערכת הבנקאית כדי להוריד את הריבית. אז קודם כול אחד זה המגמה, שתיים זה הרמה. עוד שני נתונים שאני חייבת להביא לשולחנכם.

היו"ר משה גפני:

למה בנק ישראל לא יכול להגיד, שכשיש יתרת חובה בחשבון עו"ש אי-אפשר לגבות ריבית יותר מאחוז מסוים שאתם קובעים?

טיבי רבינוביץ:

אבל אנחנו גם הסברנו, אדוני היושב-ראש, שבהשוואה למה שקורה בחו"ל הריבית - - -

היו"ר משה גפני:

תעשה לי טובה, אם אתה רוצה חו"ל, אז בבקשה, אנחנו הולכים על חו"ל, על הכול.

טיבי רבינוביץ:

בסדר, אין בעיה.

היו"ר משה גפני:

בסדר? גם על יתרת זכות.

טיבי רבינוביץ:

אין בעיה. אפשר לבדוק.

היו"ר משה גפני:

בסדר, אין בעיה, אנחנו נעשה את זה. אף פעם לא הציעו את זה פה. אתם אמרתם את זה, מפני שידעתם שהם לא ייתנו.

טיבי רבינוביץ :

נכון. ואנחנו גם נחזור עם תשובה בעניין.

היו"ר משה גפני :

מאה אחוז. כן, בבקשה.

רויטל קיסר סטויה :

כבוד היו"ר, אני אגיד ככה: אנחנו עושים הרבה, ואנחנו מאוד קשובים – אני תכף אגיד עבודה שאתה שלחת אותנו לעשות ועשינו, ואנחנו לא חזרנו להציג לך אותה, אפרופו למגזר הערבי.

היו"ר משה גפני :

תסגרו את הבנק עד שאתם נותנים פתרון לערבים. אני לא יכול לחיות עם זה כאדם דתי. איך אני יכול לחיות עם דבר כזה, שערבי משלם ריבית יותר גבוהה מאשר היהודי?

רויטל קיסר סטויה :

אבל זה לא מה שאמרתי.

היו"ר משה גפני :

התורה מצווה אותנו לא לעשות אפליה.

סימון מושיאשוילי (ש"ס) :

הגענו כבר ל"כי גרים הייתם"?

היו"ר משה גפני :

כן, "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים". אנחנו היינו מיעוט במצרים.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל) :

אגב, הנתונים הם שלכם, של המפקח.

רויטל קיסר סטויה :

כבוד היו"ר, ברשותכם, תנו לי רק לעשות יישור קו של הנתונים.

היו"ר משה גפני :

אבל זה נכון?

רויטל קיסר סטויה :

לא.

היו"ר משה גפני :

אבל גלובס כתב שאחמד טיבי צודק. ואם חמד עמאר אומר, אז זה בכלל נכון.

חמד עמאר (ישראל ביתנו) :

אמר לי את זה אחד שעבד בבנקים. הוא היה בתפקיד בכיר.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

סליחה, המפקח על הבנקים בא לוועדת הכלכלה והציג את זה.

רויטל קיסר סטויה:

חברים, יש שתי סוגיות ששמתם. תנו לי רגע לדבר.

היו"ר משה גפני:

בסדר, אנחנו מאפשרים לך.

רויטל קיסר סטויה:

יכול להיות שלא תאהבו את מה שאני אומרת, אבל לפחות אני אתן את תמונת המצב.

היו"ר משה גפני:

תעצרי רגע. מעצבן אותנו העניין הזה. לפני שאת חוזרת חזרה לנושא המרכזי, אני רוצה לדעת לגבי הנושא של הערבים: האם יכול להיות דבר כזה, שיישוב מסוים שתושביו ערבים משלם יותר ריבית מאשר יישוב אחר שתושביו יהודים? האם יכול להיות דבר כזה במדינת - - -

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

במדינת ישראל שאיננה גזענית בכלל. בכלל.

אימאן ח'טיב יאסין (רע"מ – הרשימה הערבית המאוחדת):

ממש. מה מוזר לך? אני רוצה להבין.

סימון מושיאשוילי (ש"ס):

יכול להיות שיש קצת, לא - - -

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

אל תשמיץ.

אימאן ח'טיב יאסין (רע"מ – הרשימה הערבית המאוחדת):

הכול אפשרי כאן.

רויטל קיסר סטויה:

אני יכולה לענות?

היו"ר משה גפני:

תשובת ביניים. בבקשה.

רויטל קיסר סטויה:

ברשותכם, אני יודעת שזה מהבטן, אבל תנו לי רגע להשיב, כי אלה גם שיעורי הבית שאתה שלחת אותי על אפליה. שאלת אותי את שאלת האפליה. בסופו של יום ריבית של לקוח לא נגזרת מלאום של לקוח, ולנו אין מידע שאומר שהריבית הוטתה כלפי מעלה או מטה רק בגלל הלאום, אלא יש פרמטרים נוספים של סיכון. אתה, חבר הכנסת, באחת הישיבות הקודמות אמרת לי: תקשיבי, יש סיטואציה שאותו לקוח – ערבי, יהודי, דרוזי – הולך לסניף ערבי או הולך לסניף יהודי והוא יקבל ריבית אחרת. הצוות שלי

ישב ובחן את נושא האפליה בדיוק מהמקום הזה. אני לא יכולה להצביע לך על אפליה, שאם אתה, אותו אחד, אותו יהודי ילך לסניף ערבי או יהודי, או לקוח ערבי שילך לסניף יהודי או סניף ערבי, אין אפליה במחיר. המחיר נגזר מרמת הסיכון, אם זה משכנתא אז משיעור המימון. אנחנו כן הלכנו ובדקנו את סוגיית האפליה.

אימאן ח'טיב יאסין (רע"מ – הרשימה הערבית המאוחדת):

אז זו גזירת גורל, הערבים במצב קשה, רמת הסיכון שלהם - - -

היו"ר משה גפני:

מתי את מסיימת את הבדיקה?

רויטל קיסר סטויה:

את הנושא של האפליה ששאל אותם ספציפית חבר הכנסת עמאר הלכנו ובדקנו ובחנו לרמת המשכנתאות, ולא מצאנו את האפליה, ועשינו שיעורי בית.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

ולגבי הריבית על ההלוואות?

רויטל קיסר סטויה:

לגבי הריבית אני אומרת עוד פעם: הריבית אמורה להיגזר - - -

היו"ר משה גפני:

אנחנו, הוועדה, מבקשים את הנושא בכללותו. המציאות הזאת שמשלמים ריבית - - -

רויטל קיסר סטויה:

בסדר גמור. נציג את - - -

היו"ר משה גפני:

אנחנו גם מבינים לפעמים בתירוצים כאלה, שפה זה יותר סיכון, פחות סיכון. יישובים שלמים, זה מה שנטען פה. אני לא ראיתי את זה. אבל אני מבקש ממך, אני סומך עלייך, שתבואי לכאן עם תשובה ברורה.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

ויישובים ערבים הם במצב סוציו-אקונומי נמוך יותר, לכן המצב הכלכלי שלהם גרוע יותר.

רויטל קיסר סטויה:

אני מבינה, חבר הכנסת. אתה מבין שזה כשלעצמו משפיע על הריבית.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

אז ערבים אוכלים אותה מכל הצדדים – המצב הסוציו-אקונומי נמוך, יש להם קושי כלכלי, אז הריבית גבוהה יותר. זה מה שאמרת.

היו"ר משה גפני:

אחמד, לא מקובל הדבר הזה.

רויטל קיסר סטויה:

חס וחלילה.

היו"ר משה גפני:

אם אפשר בבקשה בתוך שבוע לתת תשובה. אפשר לתת בכתב, אפשר לתת איך שרוצים. את לא יכולה שבוע?

רויטל קיסר סטויה:

לא, אני אומרת: עבודה אחת של אפליה סיימנו. אני באה עם תשובה סופית, לא מצאנו אפליה.

היו"ר משה גפני:

לא, בסדר, אני עכשיו מדבר כללית. במידה שיתברר שיישוב מסוים משלם יותר ריבית, האנשים שם משלמים יותר ריבית - -

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

תשווי בין סחי'ן לכרמיאל.

היו"ר משה גפני:

- - המצב הסוציו-אקונומי שלו נמוך, אנחנו נקיים על זה דיון כאן בוועדה. אנחנו נזמין אתכם, נקיים על זה דיון, האם באמת היות שאני גר בסחי'ן אני צריך לשלם יותר, אף על פי שהסיכון שהבנק לוקח בהלוואה שהוא נותן לי או ביתרה שיש לי בחשבון הוא לא סיכון גבוה יותר מאשר משהו דומה לי בגבעתיים? אם זה המצב, אנחנו צריכים לפתוח את הכול מחדש.

רויטל קיסר סטויה:

קודם כול תוך כדי הדיון התפתח הדיון על אשראי בחברה הערבית או אפליה בחברה הערבית. אז נעשו לא מעט עבודות. אני אומרת שוב: בסוף אם אתה ואני בדיוק עם אותם תנאים, בדיוק עם אותה רמת סיכון, לא אמורה להיות. זה אחד.

היו"ר משה גפני:

בסדר. אם אפשר את התשובה המדויקת.

רויטל קיסר סטויה:

אין בעיה.

היו"ר משה גפני:

רק להשלים את הנושא הכללי. טיבי השני במתח. אה, לא נראה שהוא במתח.

אחמד טיבי (חד"ש-תע"ל):

לפרוטוקול, יש טיבי שני שהוא נציג הבנקים.

היו"ר משה גפני:

בדיוק.

רויטל קיסר סטויה:

בכל מקרה, אני חושבת שהיה חשוב, שלפחות ניישר קו גם על המינוס בעו"ש, על הנתונים, אפרופו אם יש באמת עלייה בריבית. זה אחד. שתיים, שאלתם על הפלוס בעו"ש – נכון לעכשיו יש סדר גודל של 230 מיליארד שקל בעו"ש. אפרופו כל הדיונים שנעשו פה וגם הצעדים שבנק ישראל עשה, אנחנו רואים תזוזה גדולה של כספים מעו"ש לפיקדונות. סדר גודל של 65% של משקי הבית כבר נמצא בפיקדונות, לא בעובר ושב. ואכן על העובר-ושב יש ריבית כמעט אפסית.

אתה שואל אותנו לעניין של התערבות במחיר. אנחנו כן מאמינים שצריך לעשות הרבה צעדים. אנחנו כן חושבים שאנחנו עושים הרבה צעדים בתחום של תמחור בניות שונות. כבוד היו"ר, להתערב במנגנון של תמחור, אנחנו חושבים שהנזק ללקוח ולמשק הוא יותר גדול מהתועלת.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

לפתוח את התמחור, לא להתערב בתמחור. יש הבדל בין לפתוח את התמחור לבין להתערב בתמחור.

רויטל קיסר סטויה:

לא, אבל בסוף אם אתה אומר: תקטמי מלמעלה - - -

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

אין תמחור היום. איך תתערבו בתמחור? אין בכלל ריבית על - - -

רויטל קיסר סטויה:

למשל, לחייב את הבנקים לתת ריבית על פלוס, בסוף זה מנגנון תמחור. ואנחנו בדעה שצריך לעשות הרבה צעדים בעולם של שקיפות ותחרות, ועשינו, ואם תרצו אני גם את זה אשמח להציג בוועדה בפעם הבאה, אבל לא להתערב במנגנון של תמחור.

היו"ר משה גפני:

בוויכוח שמנהלת ועדת הכספים עם בנק ישראל, לפי דעתי כבר הרבה שנים, בוויכוח הזה שאתם טוענים – והכוח הוא אצלכם ביד, מכיוון שאתם אלה שצריכים לעשות את זה, אתם מפקחים על הבנקים – בוויכוח הזה אתם כל הזמן טוענים את הדבר הזה של התמחור, ושל מה שנלווה לעניין הזה, ולא מתערבים יותר מדי וכו' וכו'. ואנחנו טוענים שיש חובה על נגיד בנק ישראל, במקרה הזה זה המפקח על הבנקים, שהוא גם יועץ חברתי של ממשלת ישראל, להגיד: יש דברים שלא עוברים אותם, יש דברים שגורמים נזק למי שמצבו הכלכלי חלש. ואתם הייתם צריכים להתערב.

בוויכוח הזה יש הכרעה מי צודק – האם אנחנו צודקים או אתם צודקים? מה שהתברר זה שאנחנו צודקים, אתם טועים, מכיוון שבמבחן התוצאה הבנקים מרוויחים הון תועפות בדבר שלא מתקבל על הדעת מבחינת היכולת של הבנקים להרוויח כל כך הרבה, ואנשים סובלים, אנשים במצב כלכלי קשה. הם משלמים את הרווחים העצומים של הבנקים. אתם טועים, אנחנו צודקים. תעשו חשבון נפש. יש מושג של חזרה בתשובה ביהדות.

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

אבל נציגת יחידת המחקר של הבנקים הסבירה לנו כמה הבנק מפסיד בגלל שאנשים במינוס. היא אמרה שהוא מפסיד. אנחנו מדברים על 9.5 מיליארד שקל מינוס עכשיו, לעומת יתרה של זכות בעו"ש.

טיבי רבינוביץ:

חבר הכנסת עמאר, היא לא אמרה שהוא מפסיד.

גלי כספרי:

אני אחזור על מה שאמרתי.

היו"ר משה גפני :

אני אאפשר.

גלי כספרי :

לא, כי הוא חוזר על זה עוד פעם, ואני רוצה להסביר את עצמי שוב.

חמד עמאר (ישראל ביתנו) :

לא, אבל אני עוד לא סיימתי. את מדברת על 9.5 מיליארד שקל, הנתון שנתנה סגנית המפקח על הבנקים, ולאנשים יש יתרה של 230 בעו"ש. תראי איזה הבדל יש. איזה הסבר טוב נתת כמה אתם מפסידים, כמה זה קשה לכם בבנק, ואתם לא רוצים שאנשים יהיו במינוס, אבל לא דיברתם בכלל על ה-230 מיליארד שקל, שנמצאים אצלכם בבנקים, כמה אתם מרוויחים מזה.

היו"ר משה גפני :

כן. צודק.

סימון מושיאשוילי (ש"ס) :

בעניין הזה פורסם בגלי ישראל בדיוק לפני חודשיים שדוח בנק ישראל מצא פערי ריבית בבנקים בין אוכלוסיות – אזרח מהפריפריה יקבל על השקל שלו מחצית ממה שיקבל אזרח בתל אביב.

חמד עמאר (ישראל ביתנו) :

את זה אמרתי. גם על הפיקדונות.

סימון מושיאשוילי (ש"ס) :

בגלי ישראל סטלה קורין-ליבר פרסמה.

חמד עמאר (ישראל ביתנו) :

כאן תפקידו של המפקח על הבנקים להיכנס לתמונה.

היו"ר משה גפני :

אני אאפשר לך להשיב. את פעם ראשונה פה?

גלי כספרי :

לא פעם ראשונה.

חמד עמאר (ישראל ביתנו) :

לא פעם ראשונה, ראינו אותה כבר כאן.

היו"ר משה גפני :

טיבי יסביר לך מה אני הולך לומר. יעל שכטר, לובי 99, בקצרה בבקשה.

יעל שכטר-סיטמן :

בהחלט. תודה. הריבית הגבוהה שיש על משיכות היתר היא אכן ריבית מוגזמת. לפי הנתונים מדובר בריבית שהיא מהגבוהות בגוש היורו. והבעיה הזאת גם מתעצמת לאור משיכות היתר הכרוניות. אם נסתכל בעצם על ההתפלגות של ניצול מסגרות האשראי בשנים האחרונות, לפי הנתונים של בנק ישראל, אז

אנחנו רואים שיותר מ-50% מהלקוחות שמשמשים במסגרות האשראי נמצאים במשיכת יתר כרונית, שזה בעצם מינוס כל חודש במשך יותר משנה. אנחנו מדברים על כ-30% מסך לקוחות הבנקים.

אז במצב הנוכחי, אם אנחנו מסתכלים על הרגולציה הנוכחית, הציבור נמצא במלכודת של חובות, כי מסתמכים על מסגרות האשראי, בלי בכלל להבין את ההשלכות של הדבר הזה, כי מדובר בהלוואה לכל דבר, שהיא בכלל אמורה להיות לבעיה תזרימית בטווח הקצר, אבל הזמינות המיידית, הקלות של השימוש, והעובדה שאין בכלל דדליין להחזר החוב, גורם לכך שיש תחושת ביטחון מזויפת, שזה מוביל להצטברות של ריביות, של עמלות, בצורה כזאת שאנחנו בכלל לא שמים לב. כבוד היו"ר, אני אשמח שתקשיב, כי אנחנו נשמח גם שתיקחו את זה.

היו"ר משה גפני:

שנייה. אנחנו הפצנו את מה שהעברתם אלינו. הפצנו את זה ב-1 ביולי. תעבירי לו עוד הפעם. אנחנו הפצנו את זה. כן, רק תשלימי, אנחנו לקראת סיום.

היו"ר משה גפני:

שנייה. הפצנו את מה שהעברתם אלינו

יעל שכטר-סיטמן:

אוקיי. אז בעצם אנחנו מבקשים מהוועדה, שתסתכל על הנושא של מסגרות האשראי כנושא רחב לטיפול בפתרונות - - -

היו"ר משה גפני:

איפה היית כשהייתי צריך אותך פה?

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

יש לי ועדת בינה מלאכותית, היושב-ראש. אבל איך יש דיון כזה וינון לא פה?

היו"ר משה גפני:

ינון בחוץ וביטחון, אני חושב, אז בכלכלה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אה. זה דיון חשוב. טוב, הפסדתי הכול. סליחה, אני מתנצלת.

היו"ר משה גפני:

אני אתן לך להגיד את דבריך.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

לא, לא הייתי בדיון, אז אני לא - - -

היו"ר משה גפני:

הדיון הוא מוכר. אנחנו חוזרים על אותו דבר כל הזמן. הם מרוויחים הון תועפות כאשר יש יתרת חובה, והם לא משלמים כאשר יש יתרת זכות. את מה שאז דיברנו עם המפקח על הבנקים, את הצעת החוק שלך - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

ששוב דחו לי בוועדת שרים.

היו"ר משה גפני:

כן, הם מתעקשים.

יעל שכטר-סיטמן:

כבוד היו"ר, בנוסף לשיח החשוב, באמת חשוב, על הריבית הגבוהה והמוגזמת, צריך להסתכל על הנושא של הטיפול הכולל במסגרות האשראי, כדי שנוכל למצוא פתרונות ולדחוף את הציבור לקבל החלטות כלכליות נכונות יותר, ולצאת ממעגל החובות שהוא פשוט לא נגמר. ואנחנו בלובי 99 גם נשמח כמובן להציע פתרונות אופטימליים.

היו"ר משה גפני:

תודה רבה. כן, אדוני.

אוהד מרדכי:

אני ממשרד האוצר, אני אשמח לכמה מילים קצרות.

היו"ר משה גפני:

מה התפקיד שלך?

אוהד מרדכי:

אגף תקציבים, רפרנט פיננסים במשרד האוצר. אני מצטער, הגעתי קצת אחרי ההתחלה. אז קודם כול אני אגיד שאנחנו מצטרפים לניתוח הבעיה ולתיאור שלה שעלתה פה, ספציפית על מסגרת האוברדפוט, יתרת החובה על העו"ש.

היו"ר משה גפני:

תסביר לי מה אמרת.

אוהד מרדכי:

אני אומר שאנחנו קודם כול מצטרפים לבעיה - - -

היו"ר משה גפני:

לא, מצטרפים הבנתי. את המילה "מצטרפים" בעברית אני מבין. אני רק לא הבנתי למה אתה מתכוון. אתה מתכוון שאתם אומרים לבנק ישראל, שצריך לעצור את הריבית הגבוהה על יתרת חובה? תגיד בעברית.

אוהד מרדכי:

מה שאני מנסה להגיד בהתחלה זה שאנחנו בתמימות דעים לגבי זה שיש בעיה. אנחנו מסכימים שישנה בעיה כללית בריכוזיות ובהעדר התחרות, בלשון המעטה, במערכת הבנקאית. וגם בשירותים בנקאים ספציפיים, כמו הוועדה, אני חושב שאנחנו מזהים שהבעיה חמורה יותר. ואחד מהשירותים הספציפיים האלה זה יתרת החובה על העו"ש.

קודם נאמרה פה ההבדלה בין הטווח הקצר לטווח הארוך, שבטווח הארוך הדרך היא לייצר תחרות במערכת, וזו דרך לא קלה, שמנסים לעשות אותה כבר תקופה ארוכה. הרבה צעדים נעשו, חלקם עוד צריכים להבשיל. בגדול כל מה שאנחנו עובדים עליו זה להביא צעדים נוספים. ובטווח הקצר נאמר שהדרך היא - - -

היו"ר משה גפני:

למה אתם לא נותנים אישור לבנקים החדשים?

אוהד מרדכי:

אישור זה לא תחתינו. אנחנו מאוד בעד, ומנסים לסייע איפה שאפשר.

היו"ר משה גפני:

אני אוהב מילים יפות, אבל - - - מתבצע, הכוח בידיים שלכם. אתם צריכים להגיד את מה שאתה אומר עכשיו, אבל להגיד בעברית, שאתם נגד העלאת הריבית הזאת, ושתהיה תחרות בין הבנקים. שזה לא יהיה כמה בנקים שלוקחים את כל הכסף של אנשים מסכנים.

אוהד מרדכי:

בתפיסה שלנו, אם אני מדבר על טווח ארוך, אמרתי שיש כל מיני דרכים לייצר תחרות.

היו"ר משה גפני:

לא, אמרת בסדר, אבל - - -

אוהד מרדכי:

אז גם בטווח הקצר אני רק אוסיף, שלעמדתנו יש גם דרכים שהם לא התערבות בתמחור עצמו לייצר תחרות יותר גדולה בטווח הקצר, כמו למשל מה שהיה סמ"ס על ריביות ועמלות, לידע אנשים ולהניע אותם לפעולה.

רויטל קיסר סטויה:

יש את זה בפנים. ויש גם הצעת חוק נוספת של סמ"ס למי שיש לו עובר ושב מעל סכום - - -

אוהד מרדכי:

בדיוק.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כן, אבל אנחנו כל הזמן באותו אירוע, אדוני היושב-ראש, בסמ"סים ובעלוניים ובברושורים. ובינתיים יש את רשות התחרות – נמצאת כאן? – שנשמח לשמוע, כי - - -

היו"ר משה גפני:

הוא בממ"ד.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

הוא בממ"ד. כי בינתיים, עם כל הברושורים וכל הדברים, אנחנו פשוט חושבים שזה לא די. הדברים האלה הם לא די. וכל פעם מגיע, תסלח לי, בחור חדש, ומתחיל לספר לנו סיפורים על הברושורים. ואנחנו פה יושבים ומזדקנים בינתיים, כי על הברושורים שמענו כבר מזמן. ורשות התחרות פרסמה דוח – סליחה, אני משעממת אותך כבר – וסיפרה שבתקופה של ריביות גבוהות של השיא הבנקים הרוויחו, נכון למרץ בשנה שעברה, אני חוזרת על זה, כלומר עברה שנה, ואנחנו מכירים את הרווחים שלהם, אדוני היושב-ראש, והם פשוט מה שנקרא עשקו, על פי דוח ממשלתי של רשות התחרות, עשקו את משקי הבית. פשוט גלגלו עליהם בנחת את עליית הריבית, ובעוד את ההתאמות לריבית החובה הם עושים באוטומט במייד. הם אפילו מגדילים דברים רק בגלל ציפיות, כמו שמורידים את הריביות על הפיקדונות רק בגלל ציפייה להורדת ריבית שלא מתקיימת.

היו"ר משה גפני:

נכון מאוד.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אז תכבדו אותנו, אל תדברו איתנו על ברושורים, כי זה ממש מרגיז אותנו ברמה האישית.

היו"ר משה גפני:

אמרתי בדיוק את המילים שלך.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אתה רואה? אנחנו דווקא מסתדרים בנושאים מסוימים.

היו"ר משה גפני:

יש דברים שכן, יש דברים שלא.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

יש דברים שכן, יש דברים שלא.

ורשות התחרות, טלי, כמו שאת יודעת, אנחנו גיבשנו כאן ביחד הצעת חוק מאוד מאוד מתונה, שהעירו לי עליה שהיא מתונה מדי, שבעצם אומרת: אנחנו מסמיכים את בנק ישראל שהוא יהיה רשאי – רשאי - -

היו"ר משה גפני:

ובנק ישראל התנגד לחוק הזה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

- - במקרים מסוימים, בתקופות מסוימות. אנחנו לא בתקופה רגילה. אנחנו גם בתקופה שהריבית לא יורדת מהרבה שיקולים. היא לא בהכרח לא יורדת כי באמת באמת זה המצב המוניטרי. יש הרבה שיקולים – יש את המלחמה, יש שהממשלה לא עושה את הצעדים שלה. ואתם פשוט מסרבים לקבל סמכות מקצועית שבשיקול דעת, וצועקים צעקות שבאים לנגוע בכם, כשהמטרה היא להגיד לכם: תחשבו מה עושים עם זה. זהו.

ואני רוצה לשאול את רשות התחרות: הודעתם שאתם יוצאים לשימוע על קבוצת ריכוז. מה קורה עם השימוע הזה? מתי הוא יצא ומתי תסיימו את העבודה?

היו"ר משה גפני:

איל שפירא, רשות התחרות, בבקשה.

איל שפירא:

זה נמצא בשלבים מאוד מאוד מתקדמים של עבודה.

היו"ר משה גפני:

מה נמצא?

איל שפירא:

חברת הכנסת שאלה - - -

היו"ר משה גפני:

כן, מה שהיא שאלה אני יודע. אני יכול לחזור על השאלות שלה בעל פה. אני גם שאלתי את זה.

איל שפירא:

לגבי הכרזה על קבוצת ריכוז והוראות לקבוצת הריכוז, זה נמצא בשלבים מאוד מתקדמים של עבודה.

היו"ר משה גפני:

כלומר, לאן נגיע בסוף עם רשות התחרות?

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

נניח שתהיה הכרזה.

היו"ר משה גפני:

נניח שיתברר שכל מה שאנחנו אומרים נכון, מה יקרה?

איל שפירא:

לא, אנחנו לא מדברים כרגע על הנושא שנמצא כאן בדיון.

היו"ר משה גפני:

על מה אתם עובדים?

איל שפירא:

בגדול, יש סמכות בחוק להכריז על קבוצת ריכוז, ואז יש לממונה סמכות לתת הוראות לקבוצת הריכוז.

היו"ר משה גפני:

אני שואל תיאורטית, אני לא מתכוון לזה, בגלל שאני לא יודע: אם יתברר שיש חמישה בנקים, ושהם החליטו שאם למישהו יש יתרת חובה בבנק הוא ישלם 14% ריבית. החליטו הבנקים. אחד עשה 13%, אחד עשה 15%. האם אתם מתערכים בדבר כזה? ומה אז אתם עושים, אם אתם רואים שיש פה קבוצת ריכוז? מה אז קורה?

איל שפירא:

ככל שבנק מחליט על תמחור הוא מחליט את זה באופן עצמאי. לרשות התחרות אין נגיעה לעניין הזה. כמובן שאם הדברים נעשים מתוך הפרה של חוק התחרות, עם איזשהו תיאום, עם איזשהו משהו כזה, אז כמובן שרשות התחרות תפעל. אבל כשבנק מחליט על תמחור בעצמו רשות התחרות לא - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

לא, אני חושבת שאתה צריך קצת לדייק, כי הדוח שאתם הצגתם לנו נגע בניתוח מאוד עמוק של גלגולי ריבית.

איל שפירא:

נכון.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

מאוד עמוק. וזו עבודה שרשות התחרות נכנסה לתמחור.

איל שפירא:

לא, כמחקר בוודאי. אבל הוא שאל כהפרה, אז אין כאן הפרה של חוק התחרות.

היו"ר משה גפני:

טוב. אני חייב לסיים. הבנקים, אני רוצה שתשיבו. אני רק רוצה להקדים ולומר, לפני שאת משיבה: אני לא יודע מה יהיה בסוף עם הדבר הזה. יכול להיות שאתם תנצחו ותצליחו. אבל אם תיקחו אותי בתור יועץ במחיר של שקל לשנה - - -

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

למה, אתה פורש?

היו"ר משה גפני:

אני רוצה. אם אתם תיקחו אותי בתור יועץ, תדעו שאתם מגזימים. זה יגיע למצב שבו זה באמת יעצבן את כולם. אתם הולכים למהלך שהיום יש לכם הגנה של בנק ישראל – תמחור וכל מיני מילים כאלה, שבסופו של דבר לא נותנים לנו לחוקק את החוקים שאנחנו, כל חברי הוועדה, מעוניינים. אורית אמרה את זה נכון, כמה פעמים עשינו את הצעות החוק האלה. ואנחנו לא עושים את זה בגלל שיש לנו משהו נגד הבנקים. אין לנו שום דבר נגד הבנקים, תרוויחו, שיהיה לכם לבריאות. אבל משהו משלם את הכסף הזה. אתם מגזימים. אתם הייתם צריכים להגיד: על יתרת חובה לא יהיה הרבה יותר ממה שיש ביתרת זכות. יש linkage בין הדברים האלה. פה אתם מרוויחים כסף, ופה לדבריתם אתם מפסידים כסף, מה שלא נכון לא בזה ולא בזה. אתם צריכים לנהל את זה באופן ציבורי. בסופו של דבר אנחנו נותנים לכם את הרישיון. בנק ישראל מפקח עליכם. אתם לא יכולים לעשות מה שאתם רוצים, לבוא לכאן, לעבור את השעה הזאת, את השעתיים, לפעמים זה אפילו לא נעים, אבל להרוויח הרבה כסף. אי-אפשר לחיות ככה. בסוף זה יהיה לרעתכם. תרשמו את מה שאמרתי. בבקשה.

גלי כספרי:

אדוני, אני רק רוצה לחדד משהו, שאולי אני הסברתי לא נכון או לפחות לא הובנתי נכון. אני לא דיברתי על הפסד. אני דיברתי על העובדה שיתרת האוברדרפט גם לבנק זה מוצר שהוא לא טוב. ההפסד שדיברתי עליו הוא הפסד חשבונאי. חוב כרוני שנמצא במשך זמן רב ביתרת חובה שלילית, במקרים מסוימים הוא הופך לחוב פגום, ואותו רושמים כהפסד, כהפרשה להפסדי אשראי. זו הפרשה חשבונאית שיורדת משורת הרווח וההון העצמי.

אנחנו שומעים וקשובים, אדוני היושב-ראש. אין כאן עניין של מנצחים ומפסידים. אני חושבת שכולנו במקום הזה חושבים שלקוחות שמסתבכים כלכלית זה לא דבר טוב לא ללקוח ולא לבנק. תודה רבה.

היו"ר משה גפני:

למה אתם גובים 14% ריבית מאותו אחד שהוא מסכן, שהוא נפל כלכלית? כשהייתה לו יתרת זכות לא שילמתם לו סכומים כאלה. למה ההבדל הזה?

גלי כספרי:

ההבדל העקרוני בין הריבית על האשראי והריבית על הזכות, אני לא יודעת אם זה המקום להיכנס

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

זה הסיכון כאילו.

היו"ר משה גפני:

מה זה משנה איפה ניכנס?

אני מבקש לסכם את הדיון, ברשותכם, ולומר כדלהלן: אנחנו פונים לבנק ישראל. אנחנו חוזרים על בקשתנו: המציאות הזאת שבה ביתרת חובה הריבית מגיעה לסכומים בלתי מתקבלים על הדעת, אני מבקש את ההתערבות של בנק ישראל. ואני פונה לבנקים: לא להגיע לממדים האלה, אלה ממדים שהם בלתי מתקבלים על הדעת. ואנחנו דורשים שאם הרווחים של הבנקים כשיש יתרת חובה הם כאלה גבוהים, אנחנו מבקשים שיהיה את אותו דבר במקביל כאשר יש יתרת זכות. לשלם ללקוח את הרווח מהכסף שהוא נותן לבנק, שהוא מפקיד בבנק, שהוא נותן בחשבון העו"ש שלו, שיקבלו את אותו סכום.

אנחנו מבקשים מבנק ישראל לומר את עמדתו בעניין הזה. האם השתנתה הדעה בהתערבות הזאת של הכנסת בחקיקת חוק מתאים למה שאמרתי עכשיו? ואנחנו כמוכן מבקשים לדעת את מכלול הנושאים של הציבור ביישובים חלשים, ובעיקר ביישובים ערבים, האם שם משלמים ריבית יותר גבוהה על החובה ממה שמשלמים ביישובים אחרים, ישובים יהודים, או ביישובים חזקים יותר?

חמד עמאר (ישראל ביתנו):

וגם על ההפקדות.

היו"ר משה גפני:

אמרתי. אם לא אמרתי, אז אני אומר: גם על ההפקדות וגם על יתרת החובה.

אני מודה לכם על הדיון. אני לא נגד הבנקים. עכשיו זה כבר לא בסיכום. אני לא נגד הבנקים. אני חושב שהבנקים שוגים. אתם יותר מדי מתפתים לרווח הגדול שלכם. אתם עושים בזה טעות, בגלל שבסוף יקום איזה חבר כנסת אמיץ וילך למהלך מאוד מסובך מבחינתכם. אין עדיין חברי כנסת אמיצים שיעשו את זה. אף אחד מאיתנו לא הולך להסתבך עם המערכת, וללכת נגד בנק ישראל. אבל יקום אחד או אחת ויעשו את זה, ואז אתם תהיו במקום אחר. אני מציע לכם לעשות את זה בהסכמה עכשיו.

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13:23.